

“Am Anfang war das Wort”

Religiöse Welterschließung in unterschiedlichen Sprachformen.

Eisleben, vrijdag – zaterdag 28 en 29 - 9 - 2012.

Geen enkele van de inleiders heeft de inleiding op papier gegeven. Vandaar dat dit verslag grotendeels in steekwoorden is opgezet.
T.z.t. komt er waarschijnlijk een verslag van de Dkv in de “Katechetische Blätter” aan de hand van door de inleiders geleverde teksten.

Het gaat om het samenspel van verschillende soorten taal, **samen** kunnen ze het religieuze bemiddelen.

Lezing 1:
Gott und das Kaninchen.
Über Religion als Fremd- und Muttersprache.

Prof. Dr. Dr. Thomas Schärtel, Augsburg, filosoof,
Fremdsprache Religion, von Gott sprechen unter postmodernen Bedingungen.

1. Religieuze taal?

In steekwoorden een aantal gedachten:
Wat bedoelen ze eigenlijk (gelovigen) als ze praten?
Religieuze taal:
Clifford Geertz: een symboolsysteem, van motivaties, stemmingen?
Te breed, alles is dan religie.
Betrokkenheid, ontmoeting.
Werkelijkheidsbetrokken.
Niet over religie maar over religieuze taal!
Is explicite transcendentie nodig?

Plaatsbepaling:
We gaan praten over katholieke religieuze taal.
Religieuze omgangstaal - theologische taal?

2. Fremdsprache?

Sprachverlust?
Een leider zonder mensen is gewoon aan het wandelen!
Communicatie, waarheidsaanspraak.
Wordt de taal verstaan?

Geloof men het nog?
Is de benodigde context er nog?

Er is nu veel religie maar niet kerkelijk gebonden!
Er zijn nu veel keuzemogelijkheden, het geloof bevindt zich op "de markt".

3. Verlies van de context en relevantie!

Verwarrend, hulp nodig.
Het niet verwerkte, kerk heeft de boot gemist bij sociale, democratische enz. vragen.
Men begrijpt de ethiek, mensbeeld, Jezus en rite van de kerk niet meer.
Nu is men volledig deterministisch....
Grensoverschrijdend....
Immanent....
Geen autoriteitsaanspraak meer.
Twijfel vindt men gerechtvaardigd en wordt gecultiveerd.
Mensen vinden dat ze steeds opnieuw volledig kunnen veranderen: reboot...altijd weer, de kerk propagandeerd levenslange beslissingen en past dus niet meer in het huidige levensgevoel.
Post moderne grensoverschrijdingen:
Binnen-buiten, natuur- cultuur, boven-onder , prive-openbaar , enz.....
Er zijn geen grenzen meer....
Men heeft een eigen vorm van religie die sterk lijkt op: utopisme van marx, new age.

4. Nieuwe basis.

Niet aanvallen.
Grensopheffing opheffen.
Aanvaarde grenzen vinden.
Scheurtjes vinden.
Religieuze ervaring.

Je moet trachten:
Getuigenis van de eigen ervaren genade te geven.
Van binnen uit.
Onderscheidend zijn.
Duidelijk zijn.

Religieuze ervaringen:
Witgenstein.....
Basale ervaringen als religieuze ervaringen.
Ervaring en weergave.
Je moet zorgen dat men de context deelt. Alleen dan is er een basis voor gesprek.

Gelijke ervaringen nodig:
Basale ervaringen nodig.

Contingentie als mogelijke basis, context voor gesprek.
Omkeer ook in het geloof als te ervaren basis.

Mensen confronteren met de religieuze ervaringen van anderen.
Dit kan met film, literatuur, kunst, enz.
De taalboom moet verder groeien: wij moeten een religieuze taal aanbieden die vanuit zo een gemeenschappelijke basis verder kan groeien....

Conflict:
je moet ze leren genieten van kunst door te beginnen ze tekenmateriaal te geven.....
Hoe doe je dit met het geloof?
Hoe laat je mensen vanuit hun eigen ervaringen starten met het zoeken naar, het ervaren van, religieuze ervaringen? Kunnen wij dit wel, of is deze stap nu net Gods genade die eventueel wel kan worden bemiddeld vanuit de traditie, de geloofsgemeenschap? (J.M.)

Lezing 2:
Prof. Dr. Claudia Gärtner
Sprache der Jugenddogmatik.

Jongeren hebben een eigen religieuze taal.
Ze hebben relevante religieuze vragen.

Youcat: Vertaling in jongerentaal.
Bij jongeren populaire getuigenissen....
Maar waar is de reflectie op dogmatische criteria?
Waar is de geloofspedagogische reflectie van de inhoud?
Is het een uiterlijke taal, een taal zonder aan de basis liggende ervaringen?
Hebben jongeren wel religieuze woorden?

Niet de dogmatiek moet centraal staan maar de te ontwikkelen geloofshouding.
Hoe ga je om met duidelijk afwijzende geloofsinhouden van jongeren?
Hoe breng je de theologische norm in het spel?
Als Schuurpapier.....
Wie biedt dat aan?
Waar vinden ze dat?
Wordt het niet meer een filosofisch of religieus gesprek ipv theologie?
Vaak zijn de jongerenmodellen veranderlijk, innerlijk tegenstrijdig....

Het is niet alleen een taalprobleem.
Je hebt jongerentaal nodig maar die moet beginnen bij de eigen jongerenvragen en ideeën.

Beter praten over jongerenfilosofie....
Veel vragen blijven....

Lezing 3:
Prof. Dr. Dr. Klaus Müller
Das Dogma als Regressionshemmer

Religie werkt steeds weer opwekkend, als luis in de pels....
Als je God vertrouwt moet je ook het verstand vertouwen.
De theologie heb je nodig om te trachten het geloof (dogmatisch) steeds weer beter en vollediger te formuleren aangepast in de nieuwe tijd.
Jongeren theologie kan daar een rol bij spelen....
Zeker niet tegen het verstand in....
Alhoewel niet vanuit het verstand te ontdekken....
Schuurpapier, niet dezelfde fouten steeds weer maken, aanleidingen voor kritische doordenkingen geven....
Alleen door steeds weer zelfstandig je eigen geloof te doordenken met de dogmatiek als referentiekader kun je je het geloof eigen maken.

Lezing 4:
Prof. Dr. Markus Schiefer
Die Sprache der Bibel

Er zijn veel verschillende talen in de bijbel:
Steeds verschillende verhalen vanuit verschillende invalshoeken.
Invalshoeken worden bepaald door de auteur van verhalen.
Maar ook door de lezers....
Verschillende achtergronden, invalshoeken:
verscheidenheid is in de bijbel bewust nagestreefd bij de samenstelling.

Pluraliteit is/was gewenst.

Godsbeelden bv zijn nooit compleet, altijd fragmentarisch, aanvullend op elkaar....

De bijbel gaat als volgt om met deze pluraliteit:
Toren van Babylon:
Ps 62,12.....

Het elkaar niet kunnen verstaan is bijbels gezien geen straf maar bevrijding van eenheidsworst.

Narratieve taal: niet eenduidig, veronderstelt interpretatie van de lezer....

Mt 13: nadrukkelijke pluraliteit....

Niemand mag scheiden, God bepaalt wat onkruid is en wat gewas is. De mens moet laten groeien, want de mens kan het onkruid niet uittrekken zonder het gewas mee te verwijderen.

Relativisme, willekeur ligt op de loer??

Heilige Geest laat in verschillende talen praten....

Men begrijpt elkaar toch....

Het onzegbare is de bron vanwaaruit het verhaal leeft, ontstaat.

Lezing 5:

Prof. Dr. Anton Bucher

Die Sprache der narrativen Theologie

Metz.

Amerikaanse theologie 1960...

Plato

Bijbel: vertaalt als de beste verhalen, geeft geloof door via verhalen Gen. 18,6

Jezus is vlg Barth alleen via verhalen te leren kennen niet door een cognitief systeem.

Levende theologie is altijd al narratief geweest.

Metz: elk leven is uniek en moet dus worden doorverteld.

Verhalen Luc 10,25 vormen altijd de sterkste theologische argumenten.

Ook geschiedenisbeschrijving is nooit volledig objectief

Verhalen vormen identiteit (persoonlijk en sociaal).

Vetellen is scheppend, je scheidt mee als verteller en luisteraar...

Vertellen is emancipatorisch tegenover de theologische taal die elitair is.

Aanschouwelijk, concreet kun je met verhalen werken..

Ritmisch, korte pauzes, goed verteld....

Het hoe is belangrijker bij vertellen dan het wat.....

Snel naar het thema gaan (geen lange inleidingen houden)...

Wie heeft geleerd naar verhalen te luisteren, blijft hiernaar verlangen.

Lezing 6:
Prof. Dr. Georg Langenhorst
Sprachkrise im Theotop

Kritiek op religieuze taal is al 40 jaar oud.

Kernprobleem is nog niet opgelost, want de kritiek blijft aan de oppervlakte.

Je kunt niet altijd alleen maar de taal aanpassen om zo te verduidelijken wat je niet kunt begrijpen.

Theotop= levensruimte van de theologie, eigen taal, context enz.

Steeds minder mensen leven in deze theotop, innerlijke taal steeds lastiger buiten de theotop te krijgen, onderling ook steeds minder te begrijpen.

Youcat is voor te weinig mensen toegankelijk.

Hoe kan men voor randkerkelijken (mensen die buiten de theotop leven) geloof toegankelijk maken?

Welke gemeenschappelijke ervaring/vraag/verlangen/enz. kan men als uitgangspunt nemen?

Waarvan moeten kinderen worden verlost?

Schuld?

Ervaart bijna niemand.

Christendom doet dat wel.

Bijna niemand stelt die vraag.

Verlossing?

Wie snapt dat buiten de theotop?

Voor wie geldt dat?

Wat betekent dat nu in onze tijd?

Erfzonde?

Vervreemding?

Oerangst?

Zinloosheid?

Orienteringsloosheid, wat geloof ik (men hoort nergens bij en heeft geen vast ankerpunt)?

George Berkeley (1685-1753):

Wat is zijn?

Waargenomen worden....

God neemt ons waar, daardoor zijn wij....

Verlossing in onze tijd is dan ook:

mensen en God nemen ons waar waardoor we bestaan (zinnelijkheid kunnen ervaren.....)

Ontwikkelingspsychologie bevestigt dit belang (peergroup)....

Google earth: men bekijkt eerst waar men zelf woont....

Blogs, diverse tvprogramma's, enz. men wil waargenomen worden.

Maar men wil ook niet worden waargenomen door big brother, enz...
Men zoekt bevestiging van het eigen bestaan...

Jezus ziet iedereen, vooral de kleinsten....

Felicitas Hoppe:
God verliest ons niet uit het oog

Men voelt zich innerlijk gezien...door God

Kurt Marti:

Welke betekenis kan de klassieke theologie tegenwoordig hebben?
Wat betekent het geloof voor ons?
Wat moeten wij in taal uitdrukken?

Wat betekent God in onze tijd?

1. Klassieke taal blijft nodig, bestaande theologie.
2. Nieuwe pogingen in onze tijd tot nieuwe perspectieven zijn nodig.
3. Godsdienstonderwijs moet leerlingen in het taalspel inleiden maar ook individueel invullen.
4. Vervreemding opheffen moet wel herkend worden. Er is niets meer waarvan men vervreemd wordt met betrekking tot geloof (geloof is volledig blanco voor velen).
5. Hoe kan ik positief over en vanuit het christendom praten, zonder naïef en historisch ignorant te zijn.

Traditie is niet het verder geven van de as maar de aanbidding van het vuur (Mahler).

Bestaat God?
Als kernvraag:
Uiteindelijk niet bewijsbaar, ik geloof dat....

Kennen jongeren wel de ervaring dat ze door God worden gezien?

Lezing 7:

Prof. Dr. Sabine Pemsel- Maier

**Dogmatisch- metaphorische Übersetzung als religionspädagogische
Notwendigkeit?**

Ein Versuch mit Rahners Christologie.

Workshop:

Jezus is "ware God en ware mens".

Een metaforische aanzet: hoe breng je het ter sprake in de klas?

Metaforen verbinden werelden die oorspronkelijk niet bij elkaar horen en openen daardoor nieuwe perspectieven.

Bijvoorbeeld:

Beeld:

God als een massief blok en mens als een massief blok.

Voeg ze samen....

Lukt niet helemaal, blijven gescheiden.

Plakken?

In elkaar zetten?

Ander beeld nodig?

Zoek samen een ander beeld?

Glas/schaal met water....

Gevuld worden met God....

Zelf helemaal leeg worden.....

Elk mens is een andere schaal....

Welke schaal is Jezus?

Een heel erg open schaal....

Menselijke schalen hebben gaten....

Jezus als schaal is open en volledig gaaf die volledig gevuld is en zelfs overloopt....

Jezus als klankschaal....

Jezus als een glazen schaal (doorschijnend van God)....

Uit de groep:

Jezus als naaf van een drie-spakig wiel??

Uit de dogmatiek:

Een staaf ijzer die door vuur gloeiend wordt gemaakt....

Elk beeld schiet tekort...